

Radiodramaet som vi kender det er død

De seneste nedskæringer i DR har medført at radiodramafdelingen lukker og slukker. Der er dog små lys i mørket for den kunstart, der så dagens lys i 1925

Skuespilleren der blev terapeut

Ruddy Nyegaard var først skuespiller, men blev sidenhen terapeut. I dag hjælper han scenekunstnere med alt fra scenskræk til eksistentielle kriser med deres fag.

Leder

"Vi har i mange år vidst, at scenekunstloven skulle reformeres – desværre skal det ske lige nu, hvor hele branchen lider under omprioriteringsbidraget," skriver Dansk Skuespillerforbunds formand Benjamin Boe Rasmussen.

#08 2018

MAGASINET

SCENELIV

SANG • DANS • TEATER • FILM / UDGIVET AF DANSK SKUESPILLERFORBUND

De unge skal kunne tale om svære emner:

Ungdomsteater tør, hvor lærerne tier

Kunsten at lære fra sig

Scenekunstneren som underviser

SEKRETARIAT FOR DANSK SKUESPILLERFORBUND OG FILMEX

SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 8 gange årligt.
Oplag: 2.700 eks. - Abonnement: 425 kr. årligt

MAGASINET SCENELIV

Dansk Skuespillerforbund,
Tagensvej 85, 3. sal
2200 København N
Telefon: 33 24 22 00
Mandag-fredag 9-12 og 13-15.
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve og lign. sendes til:
ck@skuespillerforbundet.dk
Redaktion:
Charlotte Kiberg (redaktør)
Benjamin Boe Rasmussen (ansvarshavende)

Annoncer sendes til: Jette Rydder
jr@skuespillerforbundet.dk
(Debatindlæg, anmeldelser, mindeord osv. må
maks. fylde 2800 anslag inkl. mellemrum)

Tryk: KLS Grafisk Hus
Design: FXA

ANNONCEPRISER OG FORMATER (b x h)

Helside annonce (170 x 270) 9.000 kr.
Bagsiden (190 x 260 + beskæring) 9.000 kr.
2/3 side annonce (170 x 192) 6.500 kr.
1/2 side annonce (170 x 133) 5.000 kr.
1/3 side annonce - horisontal (170 x 60) 2.500 kr.
1/3 side annonce - vertikal (54 x 270) 3.500 kr.
Visitkort-annonce (83 x 58) 700 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)
Medlemsannoncer (83 x 58) 350 kr.
(maks. 400 anslag inkl. mellemrum)

Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format.
Alle priser tillægges moms.
Særlige annonceønsker:
Kontakt Jette Rydder - tlf. 33 24 22 00

DSF'S BESTYRELSE

Benjamin Boe Rasmussen (formand), Anne Voigt Christiansen, Christian Gade Bjerrum, Christine Exner, Jakob Fauverby, Johanne Nørregård-Nielsen, Kirstine Hedrup, Linnea Voss, Magnus Bruun, Maria Hanke, Max-Emil Nissen, Peder Holm Johansen, Philippa Cold, Rebekka Lund, Søren Bang Jensen, Adam Brix (suppleant), Jakob Svarre Juhl (suppleant).

DSF'S SEKRETARIAT

Formand: Benjamin Boe Rasmussen
Sekretariatschef: Anna-Katrine Olsen
Vicesekretariatschef: Kim Hansen
Kommunikationschef: Charlotte Kiberg
Chefjurister:
Maj Hagstrøm og Magnus Homann Poulsen
Juridiske konsulenter:
Morten Lisby og Matilde Dahl Petersen
Socialkonsulent: Nanna Møller
Sekretær: Hanne Arlund
Kursuskoordinator: Karin Iversen
Sekretær for formand og sekretariatschef:
Tine Fangel
Regnskabschef og Filmex: Heidi Holm Madsen
Webmaster og Filmex: Jette Rydder
Håndbog og Filmex: Kristine Staffeldt
IT-manager og Filmex: Sengül Kaya-Mortensen
IT-support og Filmex: Kasper Grande
Filmex: Dorte Wriedt
Reception: Bente Wittenborg
Kommunikationsmedarb.: Katrin N. von Linstow
DSF Studio: Anne-Mette S. Saugsbjerg

DEADLINE TIL NÆSTE NUMMER: 8. JANUAR 2019

Audition

Så holder DSF Studio igen audition for operasangere, elevmedlemmer hos O.A. og solistklassen. Foresyngningen kommer, som sidste år, til at foregå på

Det Ny Teater

Mandag 18. februar 2019 kl. 10.30-17.30

Du vil snarest kunne finde mere information på forbundets hjemmeside under "Opera-nyt".

Til kalenderen

Dansk Skuespillerforbund holder generalforsamling og sommerfest søndag 26. maj 2019.

Alle kandidater til bestyrelsesvalget kan melde sig frem til 11. marts, og husk at din opstilling skal være vedlagt en personlig præsentation på højst en halv A4-side.

Vi håber, at rigtig mange medlemmer møder op og vanen tro er med til at gøre dagen både faglig og festlig. Mere information følger i næste nummer af 'Sceneliv'.

Mange hilsner
Generalforsamlingsudvalget

Invitation til Nytårskur

Dansk Skuespillerforbunds bestyrelse og sekretariat ønsker dig en glædelig jul og et lykkebringende nytår og inviterer ligesom sidste år alle medlemmer til nytårskur.

Sig velkommen til det nye år i samvær med gode kolleger, når vi byder på lidt lækkert til ganen. Vi glæder os meget til at se dig.

Lørdag 2. februar 2019 fra kl. 16.00 og indtil vi lukker og slukker på Tagensvej 85, 2. sal

Jul på Arbejdersmuseet

Arbejdersmuseet julehygger på gammeldags manér med jule-skattejagt for børn hver eneste dag og juleomvisninger hver søndag – og så er det gratis for medlemmer af forbundet.

#08 2018

RADIODRAMAET SOM VI KENDER DET ER DØDT – SÅDAN DA

4

Efter en skrantende periode de senere år, blev DR's radiodramafdeling omsider helt og aldeles nedlagt i forbindelse med de seneste nedskæringer i oktober måned. "Radiodrama var et brand i DR og at nedlægge det svarer nærmest til at nedlægge Radioavisen," siger skuespiller Henrik Prip. Der er dog små lys i mørket for den kunstart, der så dagens lys i 1925.

UNGDOMSTEATER TØR, HVOR LÆRERNE TIER

8

Når teatergrupper tager ud til skoleklasser med forestillinger, der handler om svære emner, som for eksempel hatecrime, voldtægt eller mobning, taler de både til de unges intellekt og til deres følelser og sanser. Derfor skaber forestillingen afsæt for en anden slags samtale end den, der er i en undervisningssituation. "Vi bruger vores faglighed i arbejdet med at iscenesætte temaer, som er aktuelle for de unge," siger Daniel Bevensee skuespiller og medstifter af Teateriet Apropos i Aarhus.

Foto: Teateriet Apropos

KUNSTEN AT KUNNE LÆRE FRA SIG

12

Mange skuespillere og sangere underviser ved siden af deres erhverv som scenekunstner, hvad end det er stemmetræning, præsentationsteknik, kropssprog eller noget helt andet. Men hvilke udfordringer kan man støde på, når man er vant til at stå på scenen og pludselig skal videregive sin viden og erfaringer over for et helt andet publikum? Sceneliv har talt med tre scenekunstnere, to skuespillere og en sanger, der alle har videreuddannet sig for at tilegne sig nye kompetencer.

Foto: Merete Nørgaard

SKUESPILLEREN DER BLEV TERAPEUT

16

Ruddy Nyegaard begyndte sit arbejdsliv som skuespiller, men blev siden terapeut. Gennem årene har Nyegaard med sin skuespillerbaggrund hjulpet i hundredvis af scenekunstnere videre, hvis de har haft problemer med sceneangst, har været i eksistentielle kriser med deres fag eller har stået over for svære faglige udfordringer. "Jeg arbejder oftest med skuespillere, når de på den ene eller den anden måde er gået i stå, og så handler det om, hvordan de kan komme videre via selvudvikling."

Foto: Henning Hjorth

FORSIDEFOTO:

Sara Line Møller i forestillingen 'Det Går Ned'.

Foto: Christoffer Brekne.

Radiodramaet som vi kender det er dødt – sådan da

Efter en skrantende periode de senere år, blev DR's Radiodrama-afdeling omsider helt og aldeles nedlagt i forbindelse med de seneste nedskæringer i oktober måned. Der er dog små lys i mørket, for den kunstart, der så dagens lys i 1925.

Af Jacob Wendt Jensen

I øjeblikket udvikler verden sig helt generelt i retning af radio, nu hvor det er blevet muligt at høre radio forskudt i form af podcasts. DR vil da også producere den slags til unge, og derfor har man for nylig for eksempel også taget Spotify i brug som distributionskanal.

Det gør dog ikke formand for Dansk Skuespillerforbund, Benjamin Boe Rasmussen er ikke overbevist om det rigtige i den nye kurs:

"Katastrofen er, at man skal spare 20 procent fra politikernes hold. Det kommer selvfølgelig til at gå ud over kvaliteten og blandt andet også radiodrama. Det er synd for både skuespilmiljøet, dramatikerens rugekasse og det virker som noget af en kontrast til den udvikling, vi i øvrigt ser med radio og podcast," siger Benjamin Boe Rasmussen.

Nikolaj Scherfig, formand for Danske Dramatikere, buldrede også efter nedlæggelsen af radiodrama:

"Man skal have boet under en sten i Sibirien for ikke at vide, at lydformatet stormer frem i hele verden. Både som fiktion, som ikke-fiktion, samtaleradio og i tusind nuancer ind imellem. Det er en fejlanalyse at tro, at virkeligheden og dermed journalistikken alene kan honorere de krav, publikum stiller til udfordrende podcasts fremover. Radiofiktion har længe været en arv, som DR af en eller anden grund har forsøgt at frakende sig som noget, der lugtede mere af fortid end af fremtid. Danske Dramatikere vil på det stærkeste opfordre til, at Danmarks Radio indtænker radiodramatikken som et uundværligt ben i DR Dramas struktur. Det vil være public service i sin rene og mest givende form. Alt andet vil være snydedumt."

Skuespiller Henrik Prip er enig med Scherfig. Han har tidligere udtrykt sin harme i en kronik i Politiken, og han uddyber gerne overfor Sceneliv:

"Radiodrama var et brand i DR, og at nedlægge det svarer nærmest til at nedlægge Radioavisen. Det ligner en tankeløs handling. Især når podcast-mediet lige nu er i vækst. Man skal være blind og døv for ikke at have opdaget det. Radiodrama var samtidig en rugekasse for dramatikere. Vi står også i en tid, hvor alle siger, vi skal værne om vores sprog og kultur. I statslig regi bliver Radiodrama fjernet, og podcasts kan ikke erstatte det, for det er fortrinsvis journalistiske produkter. Bare at vælge at lukke en institution undrer mig i stedet for at forsøge at skifte repertoire eller gøre det bedre – og i det mindste, i Radiodramas tilfælde, forsøge sig med en ordentlig markedsføring og branding fra radioledelsens side. Det er jo let at lukke noget, men svært at åbne det igen, og jeg frygter, at genren radiodrama vil uddø. Jeg mistænker DR for langsomt med vilje at have udsultet Radiodrama, og jeg spørger mig selv, om ikke det var lukket selv uden de aktuelle nedskæringer?"

Prip peger også på, at DR netop i oktober har vundet Prix Europa med podcastprogrammet 'Det med Liv', så hvorfor ikke blive ved ad den vej?

Vi afvikler ikke helt

Meldingen fra Danmarks Radio er alligevel ikke til at misforstå. Radiochef Gustav Lützhøft siger til Sceneliv:

"Beslutningen om at lukke den interne radiodrama-afdeling har ikke været let, men den har været nødvendig for at imødegå den 20 procent besparelse, DR skal igennem i den kommende public-service kontraktperiode. Den er betinget af en økonomisk virkelighed, der er mindre, end vi har været vant til. Vi vil fortsat producere fiktion på lyd på podcast. Det er et område, der på mange måder udvikler sig med hastige skridt i øjeblikket, og det vil vi fortsat læne os ind i, men vi kan ikke oppebære en intern radiodramafdeling med den nye økonomi. Fremadrettet vil vi arbejde med radiodrama produceret eksternt," siger Gustav Lützhøft og fortsætter:

"Jeg har fulgt meget med, og de skarpe reaktioner gør stort indtryk på mig. Det har bestemt ikke været en let beslutning. Vi har haft grundige overvejelser om den, men vi må også være ærlige og sige, at i den nye virkelighed kommer alle til at undvære noget, de holder rigtigt meget af. Samtidig er jeg optaget af, at vi får lagt sporene rigtigt for en fortsat udvikling af podcast, hvor netop det her med at arbejde med fiktionsgreb og dramaturgiske greb, er en stadig vigtigere del af produktionsapparatet. Vi kommer ikke til at afvikle radiofiktion, men det rene fiktionstilbud bliver i et mindre omfang end tidligere."

Nye forhåbninger

Radiodrama eksisterer dog endnu visse andre steder. For eksempel via AKT1. På deres hjemmeside bekendtgør man, at der nu om dage er 92 hørespil tilgængelige – optaget live ved 24 events. De er produceret gennem de seneste fem år af radiodramakollektivet AKT1, hvor man producerer dansk og nordisk radiodramatik. Anledningen til stiftelsen var, at DR begyndte at lade radiodramatikken basere sig på film og tv-serier frem for på teater og litteratur. AKT1 indspiller altid radiodramatikken live foran publikum. Niels Erling er uddannet sceneinstruktør i Malmø, og han er kunstnerisk leder. Han er kun fortrøstningsfuld i forhold til fremtiden, hvis det kommer til at gå lettere med støttekronerne:

"Vi har de sidste par sæsoner været finansieret af Statens Kunstfond, men det nye Projektstøtteudvalg for Scenekunst under Statens Kunstfond har ikke prioriteret at støtte vores

projekt. Derfor har vi været nødt til at lægge seks danske stykker ned, selv om de var med virkeligt gode navne hele vejen rundt. I stedet kan vi præsentere tre tekster fra henholdsvis Island, Sverige og Norge, fordi vi stadig modtager støtte fra Nordisk Kulturfond, men de danske tekster må udeblive," siger Niels Erling og fortsætter:

"Vores arrangementer er altid udsolgt i god tid i forvejen. Vores publikum er ofte unge mennesker, der ikke går så meget i teatret. På den her led får de en anden form for interesse for dramatik."

På rollelisterne til AKT1s produktioner står langt over hundrede af Dansk Skuespillerforbunds medlemmer, herunder blandt andet Ditte Gråbøl, Trine Dyrholm, Tommy Kenter, Fanny Bernth, Sebastian Jessen og Rosalinde Mynster.

RADIODRAMATIKKENS HISTORIE

Allerede i 1927 blev den første overenskomst mellem en skuespillerorganisation og et radioselskab indgået. Det var i Østrig og i Danmark fulgte man snart efter. Teaterengagerede skuespillere måtte være med, "hvis teatertjenesten tillod det". Og endda "i forestillingstiden dog ikke uden direktionens tilladelse". Radio blev med hørespil og oplæsninger en god arbejdsplads for skuespillerne.

I de første mange år blev rollerne i Radiodramatikken dog fortrinsvis spillet af skuespillere, der ikke arbejdede på teatrene. Efterhånden som vi kom op i 1950'erne, hvor teknikken blev forbedret kom alle med.

Da Radioteater er billigt at lave, blev stedet ofte rugeplads for nye dramatikere.

Efter debuten i 1925 blev den første store succes Jens Lochers 'Familien Hansen', der kørte næsten hver søndag aften fra 1929 til 1949.

Blandt dramatikere, der skrev til radioteatret, er HC Branner, Leck Fischer, Soya, Inger Christensen, Anders Bodelsen, Svend Åge Madsen, Leif Panduro, Klaus Rifbjerg og Erling Jepsen for blot at nævne nogle stykker. Fra de nyere år kan også nævnes TS Høeg, Line Knutzon og Jens Blendstrup.

Med disse fulgte i dusinvis af instruktører som Emmet Feigenberg, Henrik Sartou og Madeleine Rønn Juul og sribet af skuespillere.

Blandt andre Henrik Prip, der i dag åbent spørger: "I mange år var Radioteatret Danmarks suverænt største teater med et kæmpestort trofast publikum. Jeg troede, at regeringen med Medieforliget ønskede at styrke dansk kultur. Det var i hvert tilfælde sådan, det blev fremlagt. Var lukningen af Radiodrama, det mest danske af alt, virkelig en del af planen?"

Kilder:

Dansk Skuespillerforbunds medlemsblade gennem tiderne og Gyldendals Teaterleksikon.

Kreative erhverv kan løfte Danmarks vækst

Kreative erhverv, som for eksempel film, tv-serier, design, mode, musik, spil og arkitektur kan løfte Danmarks eksport med 50 procent, og det er et potentiale, der bør udnyttes. Sådan lyder opfordringen fra Vækstteamet for kreative erhverv, der nu har udarbejdet 21 anbefalinger til regeringen.

Der er en stigende efterspørgslen efter kreative kompetencer på verdensplan, blandt andet fordi, de kan bygge bro mellem teknologi og menneskelig adfærd. Kreative produktioner som design, fortællinger, lys, lyd, billeder skaber anvendelige løsninger, som taler til forbrugerens værdier og følelser. For at få udbytte af de danske kreative erhverv skal vilkårene for de kreative virksomheder og ildsjæle forbedres. Vækstteamet peger på fem indsatsområder:

- Bedre adgang til kvalificeret arbejdskraft, bl.a. ved at etablere iværksætter- og innovationsmiljøer hvor virksomheder, studerende og forskere kan samarbejde om nye forretningsmodeller og løsninger.
- Bedre adgang til risikovillig kapital til nye og digitale forretninger, nye metoder til risikoberegning og mulighed for at opskalere flere kulturevents.
- Innovative udviklingsmiljøer skal sikres gennem et bedre samspil mellem offentlig og privat og klyngerne i de kreative erhverv skal samles.
- En mere effektiv håndhævelse af immaterielle rettigheder – når det er nemt at være digital tyv i Danmark, afholder det virksomheder fra at investere.
- Øget international synlighed og eksport, bl.a. via en fælles fortælling om Danmarks kreative DNA, styrket eksporthjælp og produktionsrabatter for film, efterproduktion, animation mv.

Læs Vækstteamets rapport og 21 anbefalinger her: <https://em.dk/media/11858/rev-em-pub-vaekstteam-kreativeerhverv-pixi-final.pdf>

Fødselsdage

Mikael Helmuth	19. december	60 år
Linda Nielsen	24. december	60 år
Karen-Lis Ahrenkiel	25. december	75 år
Egon Stoldt	28. december	75 år
Tina Kiberg	30. december	60 år
Michael Hasselflug	1. januar	60 år
Tomas Ambt Kofod	8. januar	50 år
Ole Lemmeke	10. januar	60 år
Bjarne Henriksen	18. januar	60 år
Merete Arnstrøm	19. januar	80 år
Mads-Peter Neumann	22. januar	80 år
Anna Gadborg	23. januar	70 år
Henrik Zangenberg	27. januar	60 år
Niels Skousen	28. januar	75 år
Hanne Jørna	29. januar	70 år
Lone Rødbroe	30. januar	50 år
Chresten Speggers Simonsen	31. januar	60 år

Her er bogen, som giver sommerfornemmelser – flere af vores medlemmer er også repræsenteret.

"SOMMERLIV" handler om et charmerende, endnu en smule upåagtet område i det eftertragtede Tisvilde, deraf titlen, der rummer postnummeret 3220.

Bogen fås hos alle boghandlere samt på nettet. Pris 249 kr.

Forfatter
Fritze Hedemann

Flere nydanske hovedkarakterer

Andelen af hovedkarakterer i danske spillefilm, der har ikke-vestlig baggrund, er steget de senere år. Det viser nye tal fra Det Danske Filminstitut, der har udgivet 'Undersøgelse af etnisk mangfoldighed i dansk film', der dokumenterer mangfoldigheden i dansk film, som den tegner sig bag kameraet, i filmene og blandt publikum.

Af rapporten fremgår det, at der er sket en væsentlig stigning i andelen af beskæftigede nydanskere i filmbranchen siden 2012. Andelen af nydanskere er lidt lavere end i alle erhverv i Danmark samlet set, men ligger dog højere end i den danske kulturbranche som helhed, skriver DFI på deres hjemmeside.

Rapporten viser blandt andet, at der foran kameraet er sket en væsentlig stigning i andelen af nydanske hovedkarakterer med ikke-vestlig baggrund siden sidste opgørelse fra 2015. Andelen af nydanske skuespillere og karakterer er dog fortsat lavere end i samfundet generelt.

Direktør for Det Danske Filminstitut Claus Ladegaard understreger, at mangfoldigheden er afgørende for dansk films kvalitet og udvikling:

"Dansk film skal være et kor af mange stemmer – visuelle fortællinger, der bygger på forskellige erfaringer og kunstneriske visioner. På den måde kan filmene nemlig både medvirke til at skabe indsigt og forståelse for vores forskellige livssituationer og sikre fornyelse i dansk film."

5%
på din
lønkonto

Stærke fællesskaber – også til din fordel

Som medlem af Dansk Skuespillerforbund er du også en del af Lån & Spar. Vi er nemlig en bank for fællesskaber. En solid bank fra 1880, drevet af mennesker til mennesker. I dag ejet af Dansk Skuespillerforbund og dig – og mere end 45 andre organisationer.

5% er Danmarks højeste rente

Med fællesskabet følger ekstra gode fordele. Som bl.a. 5% i rente på de første 50.000 kr. på din lønkonto. Det er Danmarks højeste rente og noget ingen andre banker kan matche.

For Lån & Spar er en personlig bank, vi deler med hinanden.

Sådan får du 5% i rente på din lønkonto

- Du er medlem af Dansk Skuespillerforbund og har afsluttet din uddannelse.
- Du samler din privatøkonomi hos Lån & Spar (LSBprivat®Løn er en del af en samlet pakke af produkter og services, som din økonomi kreditvurderes ud fra).
- Du behøver ikke flytte dine realkreditlån. Men evt. ændringer og nye realkreditlån, skal gå gennem Lån & Spar og Totalkredit.
- De 5% i rente er på de første 50.000 kr. på lønkontoen. Der er 0% på resten.
- Rentesatserne er variable og gælder pr. 1. januar 2018.
- Se vilkårene på lsb.dk/medlemsvilkaar.

Lån & Spar har samarbejdet med Dansk Skuespillerforbund siden 2017. Det får vi alle sammen mere ud af...

**VIL DU HAVE
5%
PÅ LØNKONTOEN**

Ring: 3378 1994

– eller gå på
lsb.dk/dsf
og book møde

Dansk Skuespillerforbund

lån & spar

din personlige bank

Ungdomsteater tør, hvor lærerne tier

Når teatergrupper tager ud til skoleklasser med forestillinger, der handler om svære emner, som for eksempel hatecrime, voldtægt eller mobning, taler de både til de unges intellekt og til deres følelser og sanser. Derfor skaber forestillingen afsæt for en helt anden og dybere slags samtale end den, der er i en undervisningssituation. Men hvad er det særlige, teater kan – og hvorfor vælger skuespillere at bruge ikke bare deres faglighed men også at øse af egne erfaringer i mødet med børn og unge?

På Teateriet Apropos kan man i øjeblikket opleve forestillingen 'Welcome to the internet', der undersøger hvordan børn og voksne egentlig bruger internettet.
De medvirkende fra venstre er: Marie Marschner, Steffen Nielsen og Daniel Bevensee. Foto: Teateriet Apropos.

Af Kat. Sekjær

"Det, vi laver, er ikke en kunstart, som adskiller sig fra skuespil i andre sammenhænge. Men man kan sige, at vi bruger vores faglighed i arbejdet med at iscenesætte temaer, som er aktuelle for de unge," siger Daniel Bevensee skuespiller og medstifter af Teateriet Apropos i Aarhus.

Teateriet Apropos er et projektteater, der primært producerer scenekunst for unge med det erklærede mål, at emnerne altid skal være aktuelle og tilgangen til dem skal være usnobbet og 'have noget på hjerte'. Forestillingerne skal skabe debat hos de unge, både inden forestillingen, under og eventuelt bagefter i skolesammenhænge, hvor en lærer kan tage udgangspunkt i det undervisningsmateriale, teatret stiller til rådighed:

"Vi har fokus på, når vi skal iscenesætte, at de unge får en anden opmærksomhed på de temaer, som forestillingen handler om," siger Daniel Bevensee og forklarer, at der sker noget andet hos de unge, når de oplever et tema iscenesat fremfor at gennemgå det i en undervisningssammenhæng:

"Der sker noget, når de kan se sig selv i det. Mange af vores forestillinger handler om temaer, der er aktuelle i deres liv, og det er vores oplevelse, at de unge er meget lyttende og meget til stede. Der er en stor grad af indlevelse hos dem."

Forestillingen kan indgyde dem mod til at tale om svære ting, give dem en anden indsigt eller medvirke til at nedbryde tabuer, forklarer Daniel Bevensee og tilføjer, at teaterets største force er den indlevelse, den kan give de unge:

"Det (indlevelsen, red.) gør, at teateret taler til vores følelser og vores menneskelighed. Det gør det muligt for de unge at genkende sig selv, når de ser forestillingen. Det er netop det, teater kan – fordi det er lige nu og her: Det er rigtige mennesker på en scene, tre meter væk. Vi kan mærke dem, og vi føler med dem," siger Daniel Bevensee og tilføjer, at han tror, det er svært at opnå den samme umiddelbarhed som lærer eller underviser, der for eksempel har fået til opgave at tale om mobning med de unge. Skuespillerne har gennem fiktionen en mere direkte adgang til dem:

"Vi kan skabe en illusion og kombinere det med undervisningsmateriale, som forhåbentligt gør det lettere at arbejde med en bestemt, aktuel tematik. Pludselig kan underviserne tale om det på en helt anden måde og ikke tage udgangspunkt i eleven, men tage udgangspunkt i forestillingen. De unge kan stille spørgsmål om og til forestillingen, så det, der måske i virkeligheden handler om dem selv, bliver spørgsmål, de kan stille mere indirekte."

Man skal kunne mærke et *drive*

Daniel Bevensee fortæller, at en af grundene til at han bruger sin skuespillerfaglighed til at lave debatterende teater, der rykker de unge, er, at det også rykker noget i ham:

"Det er vigtigt for mig, at det giver mening. Og det giver mening for mig, at jeg laver noget, der rykker noget ved nogen. Teater skal ikke være ligegyldigt – det er supervigtigt, at de kan mærke, der ligger et drive bag," siger han og tilføjer, at han bruger sin faglighed som skuespiller i forestillingen, mens han i de after-talks, der somme tider er, gerne bruger sine egne personlige erfaringer eller historier:

"Det synes jeg ikke, der er noget til hinder for. Mange spørgsmål handler om, hvordan vi har lavet forestillingen – altså konkrete spørgsmål, og så kommer der tit andre spørgsmål lidt efter, altså, 'har I oplevet det selv?'," siger Daniel Bevensee og uddyber, at det ofte er som følge af skuespillernes svar, at de unge

selv begynder at fortælle. Han forklarer, at Teateriet Apropos altid laver forestillinger, der peger direkte ind i de unges liv – og at det, selvom det kan bruges i skoleundervisning, ikke er tænkt som en del af et fagligt pensum:

”Det er dejligt at kunne præge den næste generation. Vi er med til at opdrage, udvikle og inspirere, ligesom underviserne er. Men selvom vi laver teater, der kan bruges i skolen, kommer vi ikke til at lave en forestilling om Niels Bohr for eksempel. Vi siger altid på at spejle noget, der er aktuelt i de unges liv nu.”

HiLS DiN MOR - fortæl om homoseksualitet

Teaterforeningen HiLS DiN MOR har til huse i København, men laver forestillinger på projektbasis. De seneste år har de turneret rundt i hele landet med ungdomsforestillinger for 6.-10. klassetrin i skolen. Hos HiLS DiN MOR er der, i modsætning til Teateriet Apropos, altid samme tematik, der går igen. Teatrets forestillinger søger at fremme forståelsen for og accepten af LGBT+-personer på lige fod med majoriteten. Derfor vil der altid være en LGBT+-karakter repræsenteret i teatergruppens forestillinger, forklarer Jesper Frølund Hansen, der er producent hos HiLS DiN MOR:

”Det er en slags dogme, at vi vil have det med i hver forestilling. Det kan godt være, at det er en mindre rolle, men det er vigtigt, at det er repræsenteret,” siger han og tilføjer, at der statistisk set er 1-2 homoseksuelle i hver skoleklasse, og at det for de elever er vigtigt, at der er karakterer, de kan spejle sig i. For de øvrige elever er det vigtigt at vise, at der ikke er noget unormalt i at være homoseksuel:

”Da vi lavede vores første forestilling, ‘Hate Crime – en kærlighedshistorie’, fandt vi ud af, at det mest brugte skældsord i folkeskolen er ‘bøsserøv’. Jeg tror egentlig bare, det er noget, mange børn siger, uden at de aner, hvad det betyder. De hører det og synes måske, det lyder sejt – at det ligger godt i munden, og at det betyder noget med, at man er svag. Men de er ikke klar over, at de kommer til at krænke andre. For det meste er det så simpelt som det – det er uvidenhed. De er ikke opmærksomme på det,” siger Jesper Frølund Hansen, der samtidig fortæller om det lys, der går op for børn og unge, når man siger:

”Prøv at tænke på, at der statistisk set er en til to i hver klasse der er homoseksuel.

Pludselig går det op for dem, hvordan det må være for deres kammerater, når man bruger den slags udtryk.”

En hjertesag med personligt engagement

Hos HiLS DiN MOR har nogle af skuespillerne selv erfaring med, hvordan det er at være ung og have en anden seksualitet end majoriteten. Deres baggrund bruger de sammen med deres skuespillerfaglighed til at skabe forestillinger, der kan rykke ved fordomme og skabe større viden hos de unge:

”Vi lavede den første ungdomsforestilling tilbage i 2012, fordi vi fandt ud af, at der ikke var ret meget undervisningsmateriale i folkeskolen om homoseksualitet. Vi kaldte det ‘et supplement til seksualundervisningen’ og spillede rundt på skoler for udskolings-eleverne. Her fandt vi ud af, at det bare fungerede rigtigt godt,

når vi havde en eftersnak, hvor vi kobledede forestillingens tematikker op imod nogle af vores egne erfaringer som homoseksuelle. Lærerne var superglade for at emnet blev introduceret, og de meldte tilbage, at det var meget nemmere at tale med eleverne om det efter vores besøg,” siger Jesper Frølund Hansen og tilføjer, at der stadig mangler LGBT+-karakterer repræsenteret i dansk ungdomsteater:

”Det ville vi ønske eksisterede, da vi selv var i den alder, og vi tror på, at det skaber et bedre miljø og en bedre trivsel blandt de unge. Den mest udbredte homofobi grunder oftest i uvidenhed, og vores mission er at skabe mere viden og gøre emnet ufarligt for de unge, så man ikke ser det som noget fremmed eller forkert.”

Han tilføjer, at medierne stadig ikke bidrager konstruktivt til en normalisering af homoseksuelle, men tværtimod ofte fremhæver det eksotiske hos for eksempel homoseksuelle reality-stjerner, og at det så bliver den opfattelse, der smitter af hos de unge.

Fra Det Kongelige Teater til Fucking Færøerne

Derfor forsøger HiLS DiN MOR altid at komme så langt ud i landet med deres forestillinger som muligt. Deres opsætning af ‘Fucking Åmål’ gav dem mange priser og omtale, som igen gjorde, at de blev inviteret til at spille vidt omkring – så på den måde rækker HiLS DiN MOR også ud til et andet publikum end blot de unge:

”Vi spillede på CPH Stage på Det Kongelige Teater, hvor vi skrev, at forestillingen var fra alderen 12+, og vi har vitterligt haft folk på 90 år, der har siddet og rocket med til techno-musik. Og altså, når en mand i 60’erne kommer hen efter forestillingen og siger, at han fældede en tåre, så ved vi, at vi rører noget.”

Senest har HiLS DiN MOR spillet på Færøerne, hvor en stor del af befolkningen er kristne, og hvor modstanden mod blandt andet homoseksuelle ægteskaber er ret stor. Derfor har forestillingen været afsæt for en masse debat og gode diskussioner, fortæller Jesper Frølund Hansen:

”Vi bliver altid taget virkelig godt taget imod, synes jeg. Lærerne har forberedt eleverne, og vi snakker med dem efterfølgende.”

Skuespillerfaglighed vækker respekt

René Benjamin Hansen, der er skuespiller og medstifter af HiLS DiN MOR forklarer, at selve forestillingen er bundet rigtig meget op på den faglighed, spillerne har med i bagagen, hvorimod den efterfølgende bearbejdning er lidt mere pædagogisk:

”Vi forsøger altid at stille os til rådighed efter forestillingen, om det er via en aftalt eftersnak, eller bare når publikum forlader spillelokalet eller vil have en selfie. Her møder publikum skuespillerne personligt, hvilket er noget helt andet end at opføre en forestilling. Vi bruger selvfølgelig nogle værktøjer til at skabe et trygt rum at tale i og laver aftaler, så vi kan holde styr på dialogen, holde den i gang og sørger for, at alle kan høre spørgsmålene og så videre.”

Skuespillerne hos HiLS DiN MOR får ofte også spørgsmål om selve skuespillet eller erhvervet, hvilket de glædeligt også formidler videre, fordi de unge interesserer sig for det og ser op til det, fortæller René Benjamin Hansen:

”Jeg tror ikke, at man skal underkende, at når vi spiller en forestilling for de unge, og vi kan mærke, at de synes, at det er godt professionelt håndværk, så er der også mere respekt og åbenhed omkring den efterfølgende snak – de unge lytter til, hvad vi siger og engagerer sig i dialogen.”

Skuespillerne René Benjamin Hansen og Niels-Martin Eriksen medvirker i ungdomsforestillingen 'Hate Crime' – en kærlighedshistorie der giver 7.-10. klasser et indblik i, hvordan det er at føle sig anerkendt på godt og ondt. Foto: HiLS DiN MOR.

Teater om at sætte grænser

Et tredje eksempel på ungdomsteater, der engagerer de unge i en problemstilling og inviterer dem til at reflektere aktivt over det, er Work in Progress CPH. Det er et kunstnerisk fællesskab i København, der har eksisteret siden efteråret 2016. Deres første teaterprojekt, 'Blottet' handler om seksualiserede overgreb og tager udgangspunkt i en forestilling, der efterfølges af en workshop om grænsesætning og samtykke. Der er skabt undervisningsmateriale til både før og efter og indsatsen afsluttes med et spørgeskema, hvor de unge svarer på spørgsmål om egne holdninger.

Ditte Maria le-Fevre, der er skuespiller, facilitator og producent hos Work in Progress CPH, forklarer, at det, teateret kan i denne sammenhæng, er at åbne for kropsligheden – og at det er særligt vigtigt, når emnet handler om krop, grænser og seksualitet:

"En forestilling kan åbne op for følelser og sanser og ikke kun for det intellektuelle. Det vi oplever, er, at forestillingen giver noget at tale ud fra. Det skaber en nuanceret debat og gør det muligt at have en workshop efterfølgende. De unge taler på en anden måde om det, end jeg tror, de ville gøre, hvis ikke de først havde set forestillingen."

De unges reaktioner inspirerede

Egentlig havde Work in Progress CPH ikke i første omgang en intention om, at der skulle være en læringsdel koblet til stykket, men den respons de fik fra de første forestillinger, gjorde det klart, at der var et oplagt potentiale for det:

"De unge, der havde set forestillingen, henvendte sig til os, og det var tydeligt, at de opfattede stykket på en anden måde end de 'voksne'-voksne," forklarer Ditte Maria le-Fevre og uddyber,

at de unge ofte kommenterede på de mere abstrakte dele af forestillingen – at det gav dem plads til at mærke deres egne følelser, som de ikke havde været opmærksomme på:

"Og efterfølgende gav det også en bevidsthed om, at ens ven måske ikke bryder sig om, at blive rørt ved, selvom det bare er, når man klapper ham på skulderen. Det, at tage det ned til noget, der er relaterbart for de unge, kan ændre forståelsen af overgreb, som er så langt væk."

Et eksperiment, der kan skabe forandring hos unge

Ditte Maria le-Fevre fortæller, at hun har brugt sine skuespillerfærdigheder og har undervist i forskellige sammenhænge i mere end 15 år. Derfor var det for hende i forbindelse med 'Blottet' en let overgang at gå fra scene til sal, fra at være i karakter til at fungere som underviser og facilitere en workshop. Noget af det, der driver hende, er at se mennesket i sin helhed og bruge teateret til at skabe bevidsthed hos publikum gennem krop og sanser. Work in Progress CPH kunne mærke, at de havde fat i noget, når de efter forestillingen trådte ind i rummet og skulle tale med de unge:

"Der var en kæmpe respekt. De kunne mærke, det var vigtigt, også selvom de ikke altid forstod det abstrakte i forestillingen. Selv de, der led af angst eller havde været udsat for overgreb, kunne give udtryk for det og være med efterfølgende," siger Ditte Maria le-Fevre og slutter:

"Og så er det også vigtigt at sige, at det her er et eksperiment. Vi har søgt fondsmidler og giver skolemateriale, forestillingen og en workshop gratis. Og så følger vi op med en spørgeskemaundersøgelse (om grænsesætning og seksualitet, red.), hvor vi nu har fået over tusind besvarelser, som vi skal gennemgå. Derfor tror vi, at vores forestilling kan være med til at skabe en forandring og bevidsthed hos de unge."

Kunsten at kunne lære fra sig

Mange scenekunstnere underviser ved siden af deres arbejde som skuespiller og sanger. Men hvilke udfordringer kan man støde på, når man er vant til at stå på scenen og pludselig skal videregive sin viden og erfaringer over for et helt andet publikum. Sceneliv har talt med tre scenekunstnere, der alle har videreuddannet sig for at tilegne sig nye kompetencer for at kunne undervise i bl.a. stemmetræning og præsentationsteknik. "For mig har det været en lang erkendelsesproces. Uddannelsen har givet mig en anden bevidsthed ved siden af mit fag som skuespiller," lyder det bl.a. fra skuespiller og stemmetræner Merete Nørgaard.

Merete Nørgaard arbejder både som skuespiller, underviser og stemmecoach.
Foto: Nina Bentzon.

Af Michael Müller

Merete Nørgaard er oprindelig uddannet skuespiller, men har i en årrække arbejdet som underviser og professionel stemmetræner. I begyndelsen gav jobskiftet hende udfordringer. Da hun for efterhånden en del år siden blev inviteret til Ingeniørernes Hus for at undervise i stemmetræning og performance, oplevede hun, at noget gik galt. Hun kendte ikke sit publikum, der stillede spørgsmål, som hun ikke kunne svare på. Hun troede, at hun ved at bruge sine egenskaber som skuespiller kunne lære dem at kommunikere og brande sig selv, men virkeligheden var en anden.

"Jeg kunne mærke, at mine kompetencer var begrænsede. Bare de ikke spørger om mere, så dør jeg, tænkte jeg til sidst. Jeg havde en følelse af ikke at kunne forklare de forskellige processer og hvordan man skulle gøre. I dag er det stik modsat, men det er fordi, at jeg har styr på mine referencer," siger Merete Nørgaard, der efter oplevelsen i Ingeniørernes Hus tog en 2-årig mastergrad i teater og stemmetræning.

Merete Nørgaard er ikke et enestående eksempel. Mange skuespillere og sangere underviser ved siden af deres erhverv som scenekunstner. Det kan være i stemmetræning, præsentationsteknik og kropssprog, der henvender sig til mennesker uden for deres fag.

Men at være scenekunstner er ikke ensbetydende med, at man har de rette kvalifikationer for at kunne undervise, hvilket eksemplet med Merete Nørgaard bekræfter. At undervise kan være en vanskelig disciplin, for det handler om mennesker og menneskelig udvikling.

En undervisning er ligesom en premiere

Rasmus Munch, oprindelig skuespiller og i dag underviser med speciale i salg, skiftede sit virke som skuespiller ud med at undervise i salg. Men efter nogen tid måtte han erkende, at hans undervisning var begrænset, da han kun var i stand til at undervise i et specifikt salgsområde. Derfor begyndte han at læse nogle merkonomfag og efteruddanne sig for at kunne udvide sine kompetencer inden for undervisning, der nu kom til at dække ledelse, kommunikation, psykologi og det at kunne flytte mennesker gennem forskellige processer.

"Da jeg var salgstræner, var jeg i stand til at sælge, spille skuespil og træne folk i at sælge. Det var som om, at jeg stod foran en mur, så hvis jeg skulle videre, måtte jeg videreuddanne mig og tilegne mig ekstra kompetencer. Jeg skulle simpelthen lære noget nyt."

Hvordan var det så for dig at undervise, efter at du havde videreuddannet dig?

"Jo mere man lærer, jo mere sikker bliver man. Men dermed ikke sagt, at man ikke kaster sig ud på dybt vand. En undervisning i et nyt emne er ligesom en teaterpre-

miere. Da jeg havde taget diplomuddannelser i psykologi og kommunikation, var det et nyt stof for mig at undervise i, men jeg blev nødt til at kaste mig ud i det, selv om det var meget angstprovokerende. Men jo mere jeg har undervist, jo bedre er jeg blevet til det, og jo nemmere er det at undervise i nye emner," siger Rasmus Munch og tilføjer, at salgsbranchen kan være hård og uden moral og etik, men netop etik og moral kendte han til fra sit liv som skuespiller, hvilket han kunne bruge i sin undervisning i salgsbranchen.

At lære at sætte en målsætning

For sangerinden Louise Fribo har det at undervise fyldt i hendes liv, siden hun var 15 år. I mange år havde hun ikke papir på at undervise, folk kom bare og spurgte, om hun ville hjælpe dem med at træne deres stemme, og det var på den måde, at undervisningen begyndte for hende. Foruden at synge og optræde underviser hun i dag i sang, hvilket for alvor tog fart, da hun tog en uddannelse som sangterapeut hos Anne Rosing, der er en af Danmarks mest anerkendte stemmepædagoger. Og netop uddannelsen gjorde en stor forskel.

"Efter jeg havde taget en uddannelse hos Anne Rosing, kunne jeg mærke den forskel, at mange af de ting, jeg tidligere havde været i tvivl omkring mht. stemmetræning, dem havde jeg nu styr på i forhold til anatomi og pædagogikken. Derved blev jeg hurtigere i stand til at få folk videre og optimere deres sangforløb. Det hænger selvfølgelig sammen med min uddannelse, hvor jeg fik det tekniske og faglige på plads.

Rasmus Munch er skuespiller med speciale i salg.

Hvad har uddannelsen konkret betydet for dig?

"Jeg har lært, at man skal sætte en målsætning. Nogle kommer og siger, de bare gerne vil lære at synge, og det er enormt svært at have med at gøre, fordi det kræver, at jeg får dem ind, når de er 14-16 år. Jo tidligere, jo bedre. I den forbindelse har jeg lært tidligt i et sangundervisningsforløb at sige til mine elever, hvor langt jeg tror, de kan nå hvis de går vejen vel at mærke. Alle har et talent, og det er dét, jeg skal være med til at stimulere, men på en realistisk måde. Nogle har en forestilling om, hvad de gerne vil, men de glemmer at kigge på, hvad de har med fra naturen. Det kræver jo en lære at se et talent. For at kunne lykkes i denne profession mener jeg, at det kræver et menneske, der kan se talentet og hvordan det kan lykkes. Drømme er ikke nok. Så jeg har lært at spotte og konkretisere et talent inden for sang."

Hvilke udfordringer kan der ligge i det?

"I starten var der tilfælde, hvor jeg fik elever ind, der ikke var parate til at ofre det, som jeg forventede af dem. Jeg vil gerne have, at de er dedikerede og regelmæssige. De skal investere tid og sig selv og i den forbindelse kan det gøre ondt, hvis jeg siger til en person, at vedkommende aldrig kommer til at synge hovedrollen i 'The Phantom of the Opera', fordi han eller hun ikke har talentet eller er startet for sent. Men det er nødvendigt," siger Louise Fribo.

Mennesker skal mødes dér, hvor de er

For de tre scenekunstnere som Sceneliv har talt med, har uddannelsen været afgørende for dem alle for at kunne undervise professionelt. I begyndelsen kastede de sig bare ud i det og holdt tilfældige kurser og undervisningsforløb, men som nævnt mærkede de, at de manglede de nødvendige kompetencer, for at deres undervisning blev brugbar og relevant.

"Gennem uddannelsen har jeg lært de forskellige skabelsesprocesser, og jeg ved, hvilke værktøjer man kan bruge til de forskellige processer. Det handler om at tage sin skabelsesproces alvorligt, uanset om man er kunstner eller virksomhedsleder. De stærkeste værktøjer, jeg har fået gennem min mastergrad, er, at jeg ved, hvordan man planlægger en undervisningsform, et forløb, og samtidig ved jeg, hvad den ene ting kan udløse i forhold til den anden – alt sammen for at kunne nå frem til folks individuelle mål," siger Merete Nørgaard.

Selv om man er vant til at stå på en scene og udtrykke menneskelige følelser, er det ikke ensbetydende med, at dette fungerer i en undervisningsform. I begyndelsen oplevede både Merete Nørgaard, Rasmus Munch og Louise Fribo, at de kunne

Jeg har lært at møde mennesker dér, hvor de er.

I dag ved jeg, hvilke værktøjer, jeg skal bruge, uden at definere om det er psykologiske eller kunstneriske processer, vi skal igennem.

MERETE NØRGAARD

komme til at overskride nogle grænser, som deres elever ikke var klar til at krydse. Derfor blev uddannelsen skelsættende for dem, for den lærte dem at møde mennesker i øjenhøjde.

"Jeg har lært at møde mennesker dér, hvor de er. I dag ved jeg, hvilke værktøjer, jeg skal bruge, uden at definere om det er psykologiske eller kunstneriske processer, vi skal igennem. Når man bliver klædt på med sådan en uddannelse, som jeg har taget, får man et bevidsthedsniveau omkring, hvad det vil sige at arbejde med andre mennesker, uanset om det er inden for kommunikation eller kreativitet," siger Merete Nørgaard og fortsætter:

"For mig har uddannelsen været en åbenbaring, fordi jeg nu forstår de forskellige processer inden for teatret. For mig har det været som at blive hevet ud af et mørke. Hvis man ikke uddanner sig samtidig med at man arbejder kunstnerisk, er det ikke sikkert, at man får åbnet det kæmpe potentiale, som kan være muligt. Dermed ikke sagt, at alle bør tage en uddannelse, men for mig har uddannelsen styrket min autenticitet. Det allervigtigste er, at man finder sin egen gnist som underviser," siger Merete Nørgaard, der i dag driver firmaet Living Voice.

At tale ind i deres verden

At møde folk ud fra deres ståsted i tilværelsen er også centralt for Ramus Munchs arbejde som underviser i salgsmetodik og salgspsykologi. Han oplever, at man skal være god til at kunne relatere sit teoretiske stof til elevernes verden. Man skal kunne sætte sig ind i deres sted og forstå, hvor de befinder sig i livet og på den måde være med til at tilegne dem ny viden, som de kan bruge på en direkte måde.

"Man skal have den rigtige tilgang til sin undervisning, så de mennesker, man underviser, sænker deres parader med det samme. Det er ren undervisningsteknik. Derfor sørger jeg for at tale direkte ind i deres verden, så de kan mærke, at de bliver hørt, set og ved jeg forstår dem. Herefter bringer jeg dem selv på banen så hurtigt som muligt, gerne på en ufarlig måde. Mit mål er at engagere dem og få skabt et trykt rum, som de føler sig tilpas i," siger Rasmus Munch.

Også Louise Fribo er meget bevidst om at møde sine elever ud fra det talent, som de repræsenterer. Derfor starter hun med at give sine elever 20 timers undervisning, for hvis hendes elever ikke har flyttet sig på 20 timer, er det svært at ændre noget, og så skal de videre i systemet, mener hun. Det kan også være, at eleven siger, at han eller hun ikke forstår teknikken eller vil i en retning, som hun som underviser ikke kan hjælpe personen i. Allerede i løbet af de første to timer oplever Louise Fribo, at man kan mærke, hvad hinanden står for og hvilken retning, man skal arbejde i.

"Det er en måde at skille fårene fra bukkene," siger Louise Fribo.

"Ligesom alle andre mennesker kigger jeg efter det store 'hvorfor'. Hvad er det, jeg gør, og hvad er det for en forskel, jeg kan gøre?"

RASMUS MUNCH

Når undervisningen giver mening

For både Louise Fribo, Merete Nørgaard og Rasmus Munch har det at undervise været et positivt supplement til deres arbejde som scenekunstnere. Uddannelsen har givet dem en større indsigt i deres eget fag og ikke mindst på det menneskelige plan, og hvordan man flytter sig som menneske fra et sted til et andet.

Derfor betyder det at undervise også noget for dem på et personligt plan. Ved at videregive viden og læring mærker de en glæde ved at kunne hjælpe andre mennesker til at blive god til noget.

"Jeg oplever, at mit livsformål er på plads. Det har aldrig været klarere. Det at være med til at give andre mennesker en stemme og få dem til at eje retten til at være på og have det godt, giver mig en enormt stor glæde. For mig har det været en lang erkendelsesproces. Uddannelsen har givet mig en anden bevidsthed ved siden af mit fag som skuespiller, og det har på mange måder givet mig en ny måde at leve på, fordi jeg har fået et nyt sprog, en ny viden," siger Merete Nørgaard.

Også Rasmus Munch mærker en personlig glæde ved at kunne videregive viden og nye kvalifikationer til andre.

"Ligesom alle andre mennesker kigger jeg efter det store "hvorfor". Hvad er det, jeg gør, og hvad er det for en forskel, jeg kan gøre? Når alt kommer til alt, vil de fleste af os gerne skabe noget, der gør andre mennesker glade og lykkelige, og det kan man gøre som skuespiller, men også ved at give folk ny viden, som de kan bruge i deres liv til at gå glattere på arbejde, fordi de oplever at mestre noget i højere grad eller blive mere lykkelige som privatmennesker. De to ting hænger nogle gange sammen. Dét er mit sigte – at kunne kommunikere og give det og samti-

Men jeg er blevet et bedre menneske, mere rummelig og forstående over for, hvor forskellige mennesker er og hvor meget vi har med os, som vi ikke kan lave om på.

LOUISE FRIBO

dig være blandt andre mennesker, for dér trives jeg bedst," siger Rasmus Munch, der bliver suppleret af Louise Fribo:

"På det menneskelige plan giver det mig meget. Jeg bliver virkelig glad, når jeg kan se, at mine elever bliver bedre. Der er en tilfredsstillelse for mig. "Hold da op, du er blevet god, og det er min skyld," kan jeg tænke, så der er også en form for ego i det. Men mest af alt er der en stor glæde i at se folk blive bedre, det mærker jeg dybt i hjertet, for jeg fryder mig på deres vegne, når de bliver bedre. De behøver ikke at få et stort job, men hvis de bare kan mærke, at de er i samklang med sig selv, er jeg glad. Det handler i virkeligheden om indre balance – en forløsning om at kunne synge smukt."

Er du blevet en bedre sanger af at undervise andre i sang?

"Nej, det tror jeg ikke, jeg er. Jeg er nok blevet en sundere sanger. Jeg tror, at musikalitet er noget, man har med sig, så jeg tror ikke, at man kan blive bedre. Men jeg er blevet et bedre menneske, mere rummelig og forstående over for, hvor forskellige mennesker er og hvor meget vi har med os, som vi ikke kan lave om på. Dét er jeg enormt glad for at have lært gennem undervisningen," siger Louise Fribo.

Louise Fribo er uddannet operasanger, men har også taget en sangpædagogisk uddannelse for at blive en bedre underviser. Pressefoto.

Skuespilleren der blev terapeut

Ruddy Nyegaard begyndte sit arbejdsliv som skuespiller, men blev siden terapeut akkurat som mange andre medlemmer af Dansk Skuespillerforbund. Her fortæller han historien om, hvordan han skulle væltes for at komme videre.

Af Jacob Wendt Jensen

I Ruddy Nyegaards klinik på Frederiksberg er rundt regnet en tredjedel af klienterne skuespillere, sangere eller dansere. Gennem årene har Nyegaard med sin baggrund som skuespiller hjulpet i hundredvis af scenekunstnere videre, hvis de har haft problemer med sceneangst, har været i eksistentielle kriser med deres fag eller har stået over for svære faglige udfordringer. Han er i dag 79 år gammel og har arbejdet som terapeut inden for psykodrama i mere end 30 år, men han er langt fra færdig med sin mission. Blandt andet fordi presset i skuespillerfaget er stigende. Og fordi han elsker sit job.

Ruddy Nyegaard fik sin skuespillerdebut i turneforestillinger tilbage fra begyndelsen af 1960'erne. Et liv som på mange måder minder om livet i skuespillertruppen fra Edward Flemings film 'Og så er der bal bagefter' fra 1970, en film som Ruddy også selv refererer til. Lønnen var 40 kr. om dagen og 15 kr. på overliggerdage, og der var ingen løn i prøveperioden. Til gengæld fik man kun de sider af manuskriptet, man selv var med på.

Selvlært med mere

Næsten fra før han kunne tale, ville Ruddy Nyegaard være skuespiller.

"Jeg aner ikke, hvordan ideen opstod. Som dreng ville jeg ikke rigtigt indrømme det, når jeg blev spurgt, fordi det var flovt, men jeg var ikke i tvivl. Ret tidligt begyndte jeg som statist på Aarhus Teater, samtidig med at jeg lavede amatørteater. Da jeg gik til optagelsesprøve første gang på Aalborg Teater, var vi kun fire til prøve, og jeg kom ikke ind. Senere fik jeg kontakt til Helge Rungwald på Odense Teater, hvor jeg aflagde en privat prøve, og han ville gerne have mig. Desværre døde han kort tid efter, og da vi kun havde en mundtlig aftale, blev det ikke til noget. Jeg blev så heldigvis tilbudt en turnéforestilling og derefter en til og endnu en og så var jeg i gang. Jeg har altså lært skuespillerfaget ved at stå på scenerne, men tog også senere nogle kurser," siger Ruddy Nyegaard.

Han spillede Peter i 'Anne Fransk dagbog' og har optrådt på de fleste af landets teatre. Det var dengang operetten var på mode og der blev Nyegaard brugt meget. Han lærte også af store skuespillerskikkelser som Bodil Udsen, Preben Lerdorff Rye, Erling Schrøder og Ghita Nørby. Og alvorligt meget af Ebbe Langberg, der var direktør for Aalborg Teater.

"Årene på Aalborg Teater var de bedste i mit teaterliv. Langberg var en vidunderlig direktør deroppe. Han så det, jeg kunne meget tydeligt."

Ruddy Nyegaard bliver tydeligvis under interviewet bevæget af at gå så langt tilbage i tiden. Han skal lige samle sig, inden han også konstaterer, at han glemte at bruge det svære ord "nej".

Træt og slidt

Han spillede børneforestillinger om formiddagen, prøvede på ny forestilling om eftermiddagen og spillede på scenen om aftenen og efterhånden som årene gik, havde villigheden og flittigheden en pris.

"Det var en stor glæde for mig at sige ja til det hele. Det er dejligt at blive brugt, påskønnet og set. Jeg var jo et barn, der ikke blev set. Det var skønt og føltes godt at blive brugt. Jeg havde en chef, der bakkede mig op og skønne kolleger, men pludselig kunne min organisme ikke mere. Jeg var slidt og træt. Jeg havnede i en situation, der væltede mig. Når jeg ser tilbage på det i dag, var jeg nødt til at blive væltet, selv om det var slemt. Jeg aflyste tre forestillinger, for jeg kunne simpelthen

ikke mere. Min hjerne slog fra, men jeg vidste ikke rigtigt, hvad det var, der foregik. Jeg rystede bare over hele kroppen. En god ven, der var læge, sagde, at jeg skulle tage væk og få noget ro, så jeg tog til Spanien,” husker Ruddy Nyegaard.

Da han gik gennem lufthavnen, var de første to mennesker han mødte et ægtepar fra Aalborg, der forsikrede ham om, at de glædede sig sådan til premieren på hans næste stykke ugen efter. Nyegaard måtte fremstamme et lavmælt ”Tusind tak”, inden han blev i Spanien i to uger for derefter at komme tilbage i lidt bedre form. Det var i 1972.

”Efter fjorten dage var jeg klar til at arbejde igen. Men jeg var stadig ør i hovedet, og en god ven spurgte så, om ikke det var en god ide at gå i terapi, og det er det bedste, jeg nogensinde har gjort. Jeg fik fat i nogle spørgsmål.”

Vis mig dit problem

I dag synes han, man har tendens til for hurtigt at bruge begrebet ”depression”. Han kalder det selv for slid og ondt i sjælen. ”Terapi betyder: ’jeg tager det fra dig, der ikke er dit og giver dig det du har’. Det vil sige, at jeg i terapien fandt ind til mit ’jeg’ og ikke de andres udgave af mig. Min terapeut pegede så på en uddannelse i USA og England kaldet ’psyko-drama’. Det er en terapiretning skabt af Jacob Levy Moreno i 1920. Freud siger ’fortæl mig om dit problem, hvorimod Moreno siger ’vis mig dit problem’. Og det var lige noget for mig. Min terapeut sagde, at det var en gave, at jeg kunne tage skuespillet med mig ind i terapien. Jeg lavede en aftale med skolen i London, hvor jeg aflagde prøve og kom ind. Man skulle vise, om man var egnet til terapeutisk arbejde. Altså om man var parat til at have med andre mennesker at gøre på den måde. Jeg magtede nok til, at de tog mig ind,” siger Ruddy Nyegaard.

Han læste fra 1985 og seks år frem og finansierede uddannelsen ved at tage til Danmark indimellem og synge og spille på stribevis af plejehjem. Siden tog han overbygninger i både musikterapi, drømmeterapi, tegneterapi og hypnoterapi.

Selvudvikling med mere

Da Nyegaard blev færdig med sin uddannelse, lejede han et lille værelse i en villa på Frederiksberg, og derfra fik han flere og flere klienter i stolen. Blandt dem mange skuespillere. I de år var Litten Hansen formand for Dansk Skuespillerforbund, og hun inviterede ham til at lave kurser i selvudvikling for medlemmerne. Blandt kunderne har også gennem tiderne været hospitaller, hospices, virksomheder og derudover har Ruddy Nyegaard undervist i mange forskellige lande som for eksempel England, Sverige, Finland og Jugoslavien.

”Jeg arbejder oftest med skuespillere, når de på den ene eller den anden måde er gået i stå, og så handler det om, hvordan de kan komme videre via selvudvikling. Måske står de over for problemer eller måske vil de ud af skuespillerfaget. Ideen er at få skuespilleren til at tale til figuren indeni dem selv. Hvis de nu føler, at de bakser med en depression eller en tristhed, så går vi ind og taler med den. Hvordan har du fået den? Hvad vil den? Hvordan ser den ud? Det er skuespillerens eget ansvar at gøre noget ved situationen, men jeg kan guide,” siger Ruddy Nyegaard og fortsætter:

”Skuespillere er stolte og arbejdsomme mennesker, der som en følge deraf kan komme til at finde sig i for meget. Banalt sagt kan jeg hjælpe dem med at komme videre. Jeg kan hjælpe med accepten af at stå, der hvor de står. Det er aldrig tilfældigt, at man er havnet i en svær situation, og første skridt er at acceptere det. Et eller andet sted kan det jo være ligegyldigt, hvor-

dan du er havnet i situationen. Du er i den. Og du skal acceptere den. Og hvordan kommer du så ud af den og videre? Det er i det felt, jeg arbejder.”

Nogle blindgyder er voldsommere end andre. Nyegaard kan også hjælpe med mere almindelige arbejdsudfordringer. Måske er man rædselsslagen for den første rolle i en stor tv-serie eller behøver hjælp til at analysere en svær tekst.

”Den slags er jo også terapeutisk arbejde. Bare på et andet plan. Jeg kan være med til at åbne en svær rolle op,” siger Nyegaard.

Stolearbejde der forløser

I Ruddy Nyegaards praksis handler det også om at bruge kroppen og arbejdet med den tomme stol forstået sådan, at man sætter problemet i en tom stol.

”Hvem sidder i den stol? Gå over og vær din skygge. Hvad siger skyggen til dig, der sidder i den anden stol? Skuespilleren skal så skiftevis være sig selv og den person eller det problem, de taler til. Eller også bruger man en pude som erstatning. Det lyder måske lidt god-dag-mand økseskaft, men det får ofte dialogen i gang, og det virker at visualisere sig frem på den måde,” fortæller Ruddy Nyegaard.

Scenelivs journalist er lidt skeptisk og kan ikke lade være med at spørge, om ikke det føles lidt kunstigt?

”Jo,” griner Ruddy Nyegaard højt og fortsætter:

”Det kan godt virke sådan lidt åndssvagt nærmest, men så beder jeg klienten gøre det bare for at se, hvad der sker. Også selv om der kan være en vis flovhed forbundet med situationen. Vi går da også typisk langsomt frem. Og her er det vigtigt, at man aldrig må miste sit lune og modet i det terapeutiske arbejde. Der bliver både grinet og grædt meget herinde.”

Nyegaard bruger så et redskab, der kaldes at ”dobble”, hvis klienten går i stå.

”Det betyder, at jeg spørger, om jeg må tænke højt for ham eller hende, og så begynder jeg og siger for eksempel: ’Du behandler mig dårligt og jeg får ondt i maven ved at se på dig’. Er det rigtigt? Ja, godt, det er det, og så kan vi gå videre derfra. Jeg fanger de ord, der sidder fast i klienten. Hvis det er forkert, det jeg siger første gang, så smider vi det bare væk. Men hvor fører det os så hen? Det er her, jeg bruger de kreative sider fra min egen fortid som skuespiller kombineret med min uddannelse.”

SKUESPILLERE OG TERAPEUTER

En undersøgelse blandt knap 2000 medlemmer af Dansk Skuespillerforbund gav små 1000 svar på en lille stribe spørgsmål om krydsfeltet mellem optræden som scenekunstner og arbejdet som terapeut eller coach.

I undersøgelsen viser det sig, at 16 procent af medlemmerne af Dansk Skuespillerforbund har arbejdet som ”terapeut, coach eller lignende”.

Vender man tematikken om og spørger til, om medlemmerne har besøgt en terapeut eller en coach i løbet af karrieren som skuespiller, viser det sig, at det har to tredjedele af de adspurgte. Halvdelen af denne gruppe har fået hjælp fra en terapeut eller en coach i forbindelse med faglige spørgsmål og den anden halvdel af private årsager.

Varsom med ordet depression

Angst er ofte noget scenekunstnere henvender sig med. Det kan være sceneangst, prøveangst, instruktørangst eller slet og ret angst.

"Jeg tror på, at vi alle har en form for angst, og det skal vi have lov til at have. En angst kan også være en form for ærbødighed og den må vi ikke miste. Men hvis det er gået galt, skal der helst reageres hurtigt. Hvis en skuespiller for eksempel går i stå på scenen, fordi vedkommende ikke kan huske noget. Her gør jeg det, at jeg så hurtigt som muligt taler med vedkommende og så finder vi i fællesskab ud af, hvad vi gør. I sådan et tilfælde har jeg en 24-timers service. Og i det øjeblik den er etableret, er der måske ikke engang brug for det. Men skuespilleren skal spørge sig selv, om de magter at fortsætte? Derefter tager vi en dag ad gangen. Det kan jo være en falliterklæring at aflyse for længe. Hellere nøjes med at aflyse få dage og så holde øje med, hvad der sker. Det vil jo være naturligt at være bange for at gå i stå samme sted som sidst, men det skal så erkendes og angsten skal navngives og placeres, så skuespilleren kan komme uden om den. Det er jo begrænset, hvad hjernen kan og hvad den kan have i sig," siger Ruddy Nyegaard.

Tricket er at hjælpe skuespilleren til at formulere problemerne, så de kan hjælpe sig selv.

"Uanset problemets karakter, er det vigtigt ikke at tage håbet væk og samtidig lovliggøre, at man pludseligt står i en situation, hvor skuespilleren ikke kan, det vedkommende plejer. Selvfølgelig er det svært og med det følger en form for magtesløshed og tristesse. Det er ikke en depression, men en tilstand der skal lovliggøres og erkendes og så skal man videre derfra. Jeg er varsom med at bruge ordet 'depression'. Den slags findes selvfølgelig og de kan være skide farlige, men at være ked af det og trist er noget helt andet. En depression risikerer først at opstå, hvis man ikke accepterer, at man er trist og ked af det."

Et hårdt erhverv

Ruddy Nyegaard knækkede selv nakken som skuespiller, og i dag plejer han at sige, at han var "så heldig" at blive syg. Ellers ville han jo ikke være, hvor han er i dag, lyder ræsonnementet.

"Da jeg stod midt i problemerne, føltes det frygteligt, men bagefter kunne jeg se meningen med dem, og der er altid en mening. Skuespillere, sangere og dansere arbejder i et meget, meget hårdt erhverv og det er ikke blevet mindre hårdt med årene. Konkurrencen er helt afsindig, og det ligger i luften, at man hele tiden skal præstere for at få den næste opgave. Det er enormt slidsomt. Et spørgsmål som 'Føler du, at du skal præstere hele tiden' kan typisk være et af de første spørgsmål i min praksis. Om den rolle man spiller nu mon kan føre til den næste er en naturlig bekymring og spørgsmålet er så, om skuespilleren formår at dvæle ved det, de arbejder med lige nu," siger han og fortsætter:

"Jeg har mødt mange skuespillere, der er bange for ikke at få arbejde nok. Terapeutisk arbejde giver ikke mere arbejde som skuespiller, men det giver en indsigt i sig selv. Skuespillere skal også lære at være mere opsøgende. De kan typisk gøre meget mere, end de selv tror. Det handler om mod og om at mose på. Jeg hjælper dem med at åbne faget. På den anden side kan de også blive ved med at vente for længe på, at telefonen ringer. I dag prøver mange skuespiller jo heldigvis noget andet indimellem, og hvis telefonen skulle ringe med et skuespillerjob alligevel, kan man stadig sige ja tak. Teatret er både magisk og krævende."

Foto: Henning Hjorth.

Årets bøger

fra scenekunstens verden

Poul Reumert sagde i sin tid: "Det værste ved at blive gammel er, at det ustandseligt snart er jul." Vi er heldigvis flere, der godt kan lide julen og selv dem der ikke kan, vil måske kunne mildnes med en boggave. Vi har læst otte af de mest interessante af årets bøger, der har noget med scenekunst at gøre.

Af Jacob Wendt Jensen

Titlen 'Setting the Stage' dækker over en bog i storformat, hvor der sættes fokus på scenografi. Både inden for teaterverdenen, film og tv men også i tv-shows og til kunstudstillinger. Undertitlen lyder '12 fortællinger om scenografi' og bogen er udgivet af Lindhardt & Ringhof i samarbejde med Danske Scenografer. Hver forestilling eller film får mere end 20 siders opmærksomhed med en lækker blanding af tekst på både dansk og engelsk og fotos.

Steffen Aarving har for eksempel lavet scenografi til operaforestillingen 'Król Roger', som Kasper Holten instruerede på Royal Operahouse i London. Scenografien udgøres primært af et meget stort ansigt på scenen, der i pausen i forestillingen drejes 180 grader, og dermed bliver til en slags bolig. Med til at fuldende billedet er også arbejde med projektioner. Det er så nuanceret fremstillet i bogen, at man ville ønske, man selv havde set stykket.

Blandt andre emner er filmen 'Gud taler ud', hvor Jette Lehmann har lavet scenografi, tv-serien 'Herrens veje' som Knirke Madelung har skabt kulisserne til og teaterforestillinger som for eksempel 'Lad den rette komme ind' og 'Svek'. Kræs for øjne og ører i en flot fondsstøttet bog.

Opera og stemmens brug

A pro pos Kasper Holten og 'Król Roger', så har operaentusiasten også i løbet af året fået udgivet 'En lille bog om opera' på Lindhardt & Ringhof, der med sit lille format og kun godt 200 sider mest af alt fungerer som en operabog for begyndere. Holten skriver blandt andet: "Jeg plejer at sige, når folk spørger mig, hvorfor det tager så lang tid i opera, at det er fordi vi i opera bruger tiden på det, som er vigtigt i tilværelsen." Samtidig mener Holten, at der er en tendens til, at begynderpublikummet bliver frataget muligheden for at opleve en opera spontant, fordi man får at vide, hvordan forestillingen ender i de trykte programmer. Med i bogen er også beskrivelser af favoritoperaer og spillelister på Spotify, til dem der gerne vil videre og en del private fotos.

Bogen er en smule idiosynkratisk sat sammen men bestemt ikke uden hverken viden eller charme.

Langt mere nørdet er fagbogen 'Brug stemmen bedre', der er skrevet af Inge Dinesen og udgivet på Varius Forlag. Inge Dinesen er oprindeligt uddannet skuespiller og har senere uddannet sig til mag. art i stemmens brug, som hun underviser i. I indledningen skriver hun: "Hvis du vil bruge bogen som underviser, anbefaler jeg, at du sammen med en eller flere andre først afprøver det materiale, du vil bruge, så du selv har erfaret virkningerne, inden du bringer det i spil."

Der er tale om en fagbog til eksperter, som kræver tid og dedikation.

Portrætbøger om skuespillere

Bøger om, af og med skuespillere er en populær genre i julehandlen, og dem er der da også kommet adskillige af i år. Groft sagt findes der tre genrer. Selvbiografien hvor hovedpersonen selv skriver eller får en til at hjælpe med det, samtalebogen hvor flere personer sættes sammen og biografiformen, hvor en hovedperson interviewes, hvis vedkommende er i live og der graves endvidere dybt rundt omkring ham eller hende i både skriftlige arkiver og med interviews fra kolleger, venner og familie. Ingen af efter årets bøger er i sidstnævnte kategori.

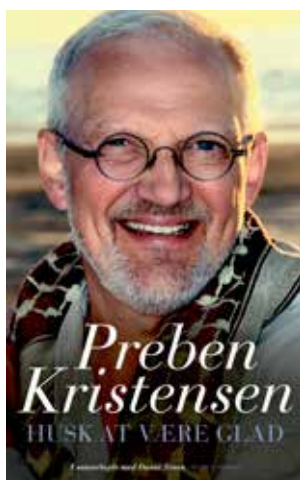
Preben Kristensen har i 'Husk at være glad' fra People's Press allieret sig med den dygtige skribent Danni Travn, der tidligere også har ført pennen for Jesper Langberg. Genren er selvbiografi, hvor ingen andre end hovedpersonen høres. Preben Kristensen er en knalddygtig, alsidig og munter mand, og det emmer bogens hyggelige tone af. "Mangler du noget, inden vi begynder? Godt. Så lad os kaste os ud i det," lyder det beroligende i indledningen, der samtidig antyder, at vi ikke risikerer de store chok undervejs. Preben Kristensen vælger for eksempel at give optagelsesprøven på Aarhus Teater stor vægt med mere end 20 sider og det er spændende læsning. Han afslører også, at han var til casting på 'House of Cards'. Det er sammenlagt set en varm og redelig livsfortælling om en mand i balance, som både skuespillere og andre danskere kan få gavn af.

Linda P. stand-upper og skuespiller får i 'Transformer' fra Politikens Forlag hjælp til at skrive fra Mikkel Frey Damgaard. Da Linda P. kun er 34 år, er der hverken tale om en biografi over et helt livsforløb eller en selvbiografi. Dertil er der simpelthen gået for kort tid. Til gengæld er der tale om en spidsvinklet skæbnefortælling af de sjældne. I et kortere format får historien fuld gas med bekendelser om narkotikaforbrug, druk og identitetskriser, når det gælder den seksuelle orientering. Den slags hårrejsende bekendelseslitteratur er vi ikke forvante med i dansk show business, så det er spændende og ærlig læsning. Går man efter hvordan Linda P. konstruerer sin humor, går man til gengæld forgæves.

Skuespillere der skriver selv

For ti år siden udgav Susse Wold sin første bog 'Fremkaldt'. En selvbiografi der blev en stor bestseller. Nu er der en fortsættelse ude fra skuespilleren, der netop er fyldt 80 år. Titlen er 'Bevægelse', og den er udkommet på Politikens Forlag. Bogen byder fortrinsvis på fortællinger fra Hawaii, hvor Susse Wold tilbringer fire måneder hver vinter med sin mand Bent Mejding.

I alt får vi 22 nedslag der, ud over at handle om livet på Hawaii, handler om skæve menneskemøder og hverdagsbetragtninger, som man måske skal være hardcore fan af Susse Wold for at værdsætte til fulde. Der er otte sider om Wolds rolle i 'Jagten' men ikke mange betragtninger om, hvordan skuespiller bag den Robert- og Bodilbelønnede rolle som grå børnehaver-

leder blev til. Alt i alt er det dog positivt, at hun har modet til at være sig selv.

Ud af de skuespillere der selv har skrevet om deres liv tager 75-årige Lisbet Lundquist årets pris for originalt sprog og spændende indhold, selv om hun er på sin fjerde selvbiografiske bog, siden 'Dovne piger syr med lang tråd' fra 2001. Den nyeste bog har titlen 'Hvor er stjernerne når det er lyst', og den er også fra Politikens Forlag. Lundquist skriver i ultrakorte snapshots, til gengæld er de morsomme og tankevækkende. Hun er ekspert i at trække modsætninger frem. Om sin fars død, hvor hun satte en ghattoblaster til at spille Bachs 'Goldbergvariationer', skriver hun: "Inden vi forlod ham, trykkede jeg på repeat-knappen og bad nogen tjekke, at den blev ved med at spille. Han døde klokken fem om morgenen. Alene. Tanken om, at han har ligget og skreget og råbt indvendigt for at få nogen til at slukke for den skide ghattoblaster, rider mig stadig som en mare."

Punktum for Olsen-banden

I oktober måned udkom en ny bog om Olsen Banden i anledning af, at det er 50 år siden den første film om banden havde premiere. Den vejer 2,5 kilo og med sine mere end 330 sider i storformat er det tydeligt, at mange sværvægtene er gået sammen om den kraftanstrengelse. Det nye forlag Book Lab fik ideen, mens grafikerne i Spine og forfatter Christian Monggaard har udført det store bogkup.

Angående teksten har det handlet om at interviewe så mange som muligt af de overlevende, der har været med til at lave filmene, for at få fortalt de sidste anekdoter og samtidig sætte Erik Balling og Henning Bahr's filmserie i perspektiv. Og det gøres ultrakompetent, om så det handler om tekst, grafik eller bogtryk. Vi får serier af sjældne vinkler, afbildninger af nørdet arkivmateriale og masser af grafiske serveesser i ærmet affyret undervejs. Hvem kan sige nej til plancher, der folder sig ud i hele fire siders bredde og stillfotos af Rolf Konow, der er så store, som var de taget direkte ud af biografernes gammeldags udhængsskabe.

Meget mere kan man ikke forlange til noget, der ligner en helt almindelig bogpris.

DE FIRE SKÆVE

- 'Begyndelsen til enden – en caféfortælling' af Niels Barfoed, Gyldendal. Diverse menneskelige historier i en lille, men varm bog om menneskeskæbner fra 'Holberg no. 19' bag Det Kongelige Teater.
- 'Laterna Magica' af Ingmar Bergman, Gyldendal. Mesterfilminstruktøren Bergmans erindringer fra 1987 er genudgivet i et okkergult omslag, og de er stadig overvældende interessante. Med nyt forord af Dorthe Nors.
- 'Mikael Persbrandt – Som jeg husker det' af Carl-Johan Vallgren, Politikens Forlag. Svensk film og teaters dygtige gadedreng, der også har været med i danske film, fortæller ærligt om karrieren og diagnosen som bipolar.
- 'Modkørende' af Jokum Rohde, Gyldendal. Essays af dramatiker Rohde med ture ind i både teater, litteratur, tegneserier, musik, film og tv som for eksempel 'Matador', 'Watchmen' og Nick Cave.

DSF STUDIO NYE KURSER OG EFTERUDDANNELSE, FORÅR 2019:

ÅBEN STUDIO:

fri træning for 200 kr. pr. halvår:

Improvisation med Kasper D. Gattrup

Tirsdag fra 22. januar

Improvisation er fantasiens legeplads. En sær tanke kan sætte en masse i gang, men det er lettere sagt end gjort. Improvisation kræver en konstant åbenhed og kontakt til dine medspillere for at det kan gå op i en højere enhed. Men når det så sker, skabes der hver gang noget helt unikt. Kasper D. Gattrup har arbejdet med improvisation i over 20 år både som skuespiller og underviser og har de sidste 10 år stået på scenen med gruppen Specialklassen.

Filmskuespil med Christian Tafdrup

Onsdag fra 30. januar

Instruktør og skuespiller Christian Tafdrup er uddannet på Statens Teaterskole og har som skuespiller, udover teaterroller, haft roller i både spillefilm og i tv-serier. Blandt andet har han medvirket i Susanne Biers film 'Efter brylluppet' og tv-serierne 'Herrens veje', 'Borgen' og 'Lærkevej'. Som instruktør har Christian Tafdrup har flere kort- og spillefilm på CV'et. Han debuterede som instruktør med kortfilmen 'Kopisten', som han også skrev manuskriptet til. Senest har han skrevet og instrueret spillefilmen 'En frygtelig kvinde', som modtog både Robert og Bodil priser.

Stemmecoaching med Klaus Møller

Torsdag fra 24. januar

Skuespillerens talestemme er deres vigtigste arbejdsredskab. Det kræver en stærk, fleksibel og udholdende stemme at kunne klare alle de arbejdsopgaver, som en moderne skuespiller har: teater, film/tv, speak, dubbing, oplæsning osv. Igennem stemmeøvelser vil vi træne, udvikle og vedligeholde talestemmen. Klaus Møller er blandt Danmarks mest benyttede stemme-coaches og sangpædagoger, og han har de seneste 30 år arbejdet professionelt med træning og rehabilitering af stemmer og er bl.a. fast tilknyttet Det Kongelige Teater.

KURSER:

Self tape kursus med Thomas Chaanhing

4.-5. februar, frist 7. januar – pris: 400 kr.

Hvad er et self tape og hvordan laver man et? På dette 2 dages kursus deler Thomas Chaanhing sine erfaringer med, hvordan man bedst laver et self tape, hvad der er dos and don'ts, hvordan man bedst bruger det tekniske udstyr, man har til rådighed, m.m. Skuespiller Thomas Chaanhing har fået hul igennem til det internationale marked med self tapes, og han har blandt andet medvirket i produktioner som Netflix' 'Marco Polo', den engelske tv-serie 'Strangers' og den amerikanske serie 'Ransom'.

Castingworkshop med Anja Philip

25. februar-1. marts, frist 14. januar – pris: 650 kr.

Få konkrete værktøjer i værktøjskassen og det optimale ud af dit potentiale i en castingsituation. Fem intense dage med det mål at alle deltagere mærker en større frihed og forståelse af at arbejde som skuespiller på film og tv. Anja Philip, medejer af Casteriet, har arbejdet som caster siden 1993 og har bl.a. castet til film som 'Undtagelsen' (2019) 'Journal 64', 'Lykke Per' og 'The Danish Girl', samt tv-serier som 'Borgen', 'Arvingerne' og '1864'.

Læs mere om kommende kurser, Åben Studio, frister og tilmeld dig på hjemmesiden under DSF Studio.

Meisner Technique Workshop with John Frey

18.-21. marts, frist 7. februar – pris: 750 kr.

This intensive acting workshop will utilize the tools and principles developed by Sanford Meisner at the Neighborhood Playhouse and at the William Esper Studio in NYC. The actors will focus exclusively on scene work and will explore the fundamental tools of the Meisner Technique to craft a scene. A step-by-step approach – from the first contact to performance. 'Acting is Doing'. John Frey has worked internationally as an actor, director, screenwriter and teacher in theater, film and television for over 25 years. He established the John Frey Studio for Actors in Lisbon, Portugal in 2009.

Selvangivelse for scenekunstnere med Bent Malinovsky

8. april, frist 25. marts – pris: 50 kr.

Har du stresssymptomer og déjà-vu oplevelser, når den årlige selvangivelse lander i e-boksen? Tag sagen i egen hånd og mød op med dine spørgsmål til selvangivelsen, skatten, regnskabet, momsen osv. Vi ser på, om der ikke på stående fod kan svares på det meste eller skabes et overblik, så du kan få ro på systemet.

Bent Malinovsky er cand. merc. aud. fra CBS, musiker og har sin egen revisionsvirksomhed med kunstneres regnskaber og skatteforhold som speciale. Et brugbart kursus, som slet ikke er så tørt, som det lyder!

Indlæringskursus med Dan Schlosser

6.-9. maj, frist 2. april – pris: 400 kr.

Kurset har fokus på skuespillerens oplærings- og stemmearbejde foran mikrofonen, men henvender sig til alle, som har behov for at indtale, foredrage eller oplæse tekster – analogt eller i et elektronisk medie. Der er ingen krav eller forventning om forudgående erfaringer med op- eller indlæsning. Dan Schlosser har ved siden af det egentlige skuespillerarbejde beskæftiget sig meget med oplærings- og indlæringsarbejde i alle tænkelige afskygninger og underviser i det i en lang årrække.

Meisner Technique for performers and dancers with Jon Bonnici

29. april-1. maj, frist 29. marts – pris: 350 kr.

Over this 3 days of workshop we will focus on the repetition exercise and conditioning trainings aimed at activating the column of energy at the centre of the body. The exercises are drawn from Body Mind Centring, dynamic meditations and other somatic practices. The workshop will be focusing on how to use the technique as a dancers and/or performer, but all professions are welcome to apply. Jon Bonnici followed a philosophy BA with the 3-year actor training at RADA in London, and has worked with the Meisner technique for the past 10 years.

AARHUS:

Castingworkshop med Djamilla Hansen

20.-22. maj, frist 11. april – pris: 500 kr.

Castingproces eller -resultat? Få det bedste ud af at gå til casting. Der arbejdes med forberedelse til casting, tekstarbejde, improvisation og kameraforståelse. Deltagerne skal påregne at forberede tekster til kurset.

Djamilla Hansen har arbejdet som casting director siden 2002 på bl.a. 'En Soap', 'Idealisten', 'Darling' og senest 'Dronningen' (2019), tv-serierne 'Rita', 'Norskov', 'Ditte & Louise', 'Arvingerne' og 'Liberty'. Djamilla har sin baggrund inden for teater, hvor hun har arbejdet som instruktørassistent på Dr. Dante, Aveny-T og Det Kgl. Teater, og hun har ydermere været instruktørassistent på film for instruktør Pernille Fischer Christensen og Birgitte Stærmosé.

Kære Venner

Nu har vi fået en finanslov, hvor vi kan sende folk, vi ikke kan lide ud på en ø. Uanset om vi synes, det er en god ide eller ej, minder det mig lidt om den måde kulturen og kunsten bliver vægtet i det politiske landskab. Vi må konstatere, at det vel nærmest kun er ligestilling, der har mindre politisk interesse. Jeg kan godt somme tider føle, at scenekunsten er sendt ud på en øde ø, hvor vi helst skal hold vores kæft og dø en langsom død.

Heldigvis er teaterfolket som humlebieen, der ikke ved, at den ikke kan flyve, men gør det alligevel. År efter år ser vi scenekunst som rører os og ryster os og forandrer noget. Vi ser ildsjæle som starter teater- og musicalkompagnier op, selvom det uden tvivl ville skabe en bedre forrentning at sætte sine penge andre steder.

Vi har i mange år vidst, at scenekunstloven skulle reformeres – desværre skal det ske lige nu, hvor hele branchen lider under omprioriteringsbidraget, og derfor forsøger vi at løse det på den mindst smertelige måde i stedet for at have den visionære hat på. Hvis man skal sige noget positivt om det, er det vel det, at vi kan stoppe nogle af de uproduktive fedtlag, man nu ikke længere kan undskylde at sende penge til.

Vi har nu været til møde med kulturministeren, som har bedt os om at komme med et bud på, hvad der ville være vigtigt at implementere i en ny reform. Vi kom skarpladte, formanden og sekretariatschefen, overfor ministeren og 2 topembedsfolk. Et tegn på, at de tog det alvorligt. Vi havde en god udveksling om tidsrammen og hovedlinjerne for reformen, og dernæst havde ministeren nogle konkrete ønsker til, hvor vi kunne byde ind. Vi nåede at runde af med, at vi ridsede vores udfordringer i faget op fx udfordringen med Netflix og vores status som atypisk ansatte med mange arbejdsgivere på et år.

Selvom jeg startede den her leder til den negative side, vil jeg alligevel nævne nogle ting, jeg er stolt af. Vi har etableret et samarbejde med Dansk Teater (de danske teatres nye sammenslutning), som tegner rigtigt godt. Og vi har også taget initiativ til at samle de øvrige aktører, som vi er i fællesskab

Foto: Henning Hjorth

med (instruktører, forfattere, scenografer, koreografer, de frie grupper) Så uanset resultatet er der håb for at vi kan få noget positivt ud af det på den lange bane. Og så synes jeg også, at det er en slags sejr, at vi som det eneste forbund blev inviteret ind af ministeren for at tale om reformen.

Vi har været med til at samle branchen og prøve at komme med et samlet input til ministeren.

Vi har forsøgt at synliggøre og give DSF en kulturpolitisk stemme. Det er en lang rejse, som lige er startet, men som jeg håber vil medføre en samlet branche inden for vores kunstarter med et friere flow og udvekslinger på tværs af interesser.

Det er ikke nogen hemmelighed, at vi har en regering, som ikke er optaget af løn og arbejdsvilkår, men mere er optaget af tilgængelighed, profit og noget med udlændinge og billige dåseøl. Man skal helt i hegnet som Ryanair-sagen eller sagen om de rumænske metroarbejdere der fik 45 kr. i timen, før man kan få dem til at sige: "Nåå jaaa – den er da lidt stram....."

Jeg gider ikke tale vores kunst og vores muligheder ned, for uanset de politiske strømninger vil vi altid være her og lave det, vi syntes der er det fedeste i hele verden, og jeg synes, der er masser af muligheder i dag – men man må også have lov at påtale de udfordringer, som vores branche har uden man skal skydes i skoen, at man er et tudefjæs.

Benjamin Boe Rasmussen,
Formand for Dansk Skuespillerforbund

TEATER V

DE DAMER

DEN SIDSTE GUD

NY DANSK DRAMATIK TIL ET SOUNDTRACK
AF DE STØRSTE BOYBANDSANGE

30.DEC - 13. JAN

★★★★★
THE BRITISH THEATRE GUIDE

★★★★★
THE NEW CURRENT

★★★★★
EDINBURGH FESTIVALS

★★★★★
THE REVIEWS HUB

★★★★★
THE LIST

★★★★★
THE SCOTSMAN

★★★★★
METRO (UK)

★★★★★
THE SKINNY

RED BASTARD

4. - 6. JAN

LIVINGSTONES KABINET

KEJSEREN

EN FABULERENDE, POLITISK-SATIRISK, MUSIKALSK OG
MEGET FRI FORTOLKNING AF H.C. ANDERSENS
"KEJSERENS NYE KLÆDER".

7.FEB - 3. MAR